

378.147(082)

Т.78

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4

**Трудова та професійна
підготовка молоді:
проблеми та шляхи
їх розв'язання**

охорони праці та безпеки життєдіяльності; знати методику шкільного експерименту.

Загальнотехнічна підготовка дозволяє майбутнім вчителям орієнтуватися в загальних закономірностях технічних об'єктів і приладів, знати перспективи розвитку техніки, закладає фундамент для розвитку здібностей по раціоналізаторству та винахідливості. Вона сприяє розумінню студентами значення науки в розвитку техніки і самого виробництва, а також формування у них навичок ефективної праці при найменших затратах фізичних та розумових сил. Загальнотехнічна підготовка дає можливість швидко орієнтуватися в умовах сучасного виробництва, постійно підвищувати свою кваліфікацію і створює передумови для професійної мобільності фахівця.

Отже, вивчення предметів загальнотехнічного циклу передбачає застосування конструкторських здібностей, відкриває великі можливості для розвитку творчої активності студентів. Підготовка вчителя праці буде ефективною, якщо знання, вміння та навички, здобуті в процесі засвоєння загальнотехнічних дисциплін, будуть виступати як цілісна система, спрямована на розкриття основних науково-технічних ідей, законів, закономірностей, понять в їх органічній єдності та на розвиток творчого мислення і самостійності в їх професійно-педагогічній діяльності.

Загальнотехнічні знання, які включають в себе знання технічних законів будови і принципу дії механізмів та машин, способів керування ними, а також основ конструювання складальних одиниць, дають можливість випускнику добре орієнтуватись у всій системі виробництва.

Н.М. Кушлакова

м. Павлоград

ФОРМУВАННЯ САМОТВЕРДЖУЮЧОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ

В сучасних умовах утвердження суверенної України пріоритетного значення набувають політичні та соціально-педагогічні аспекти національного відродження.

Одним з найважливіших соціальних інститутів держави, що характеризують рівень розвитку і ступінь зрілості суспільства, є вища школа.

Роль освіти в житті кожної людини, і в цілому держави, неухильно зростає. При чому паралельно спостерігається криза

освіти і її структур, яка є результатом нерозуміння ролі освіти, її значення в соціальному прогресі. Тому об'єктивно постала потреба в радикальних змінах, які б комплексно охоплювали всі рівні освіти та форми навчання.

Найбільш значимим досягненням процесу розбудови української системи освіти став Закон України „Про освіту”, який проголосив ідеї гуманізації та гуманітаризації – одного з найважливіших факторів освіти. Реалізація цих ідей вимагає докорінних змін в організації навчально-виховного процесу, змісту навчання і виховання, характеру відносин між студентами та викладачами, бо проблема гуманізації та гуманітаризації має стратегічне значення не тільки для розвитку освіти, а й для суспільства взагалі.

Соціальний і науково-технічний прогрес нерозривно пов'язаний з підвищенням ролі людського фактора, а значить, і удосконаленням людини не тільки як головної продуктивної сили, але і як активного громадянина – духовно багатой, морально зрілої, фізично розвинутої особистості. Анатомо-фізіологічний, психічний і соціальний розвиток особистості здійснюється лише в діяльності.

Важливою складовою соціальної зрілості молоді є формування самостверджуючої життєвої позиції.

Виступаючи специфічною формою активності особистості, життєва позиція проявляється у всіх сферах людської діяльності: трудовій, суспільно-політичній, духовній і т.д. Як моральна активність, вона виражає моральну готовність особистості до практичної дії. Отже, життєва позиція особистості – це її моральна позиція, оптимізує фактор її діяльності.

Активна життєва позиція характеризується проявом мужності, систематичністю моральних вчинків особистості, масштабністю і суспільною значимістю проблем, що розв'язуються. Реалізація цієї позиції пов'язана з утвердженням позитивних норм у життєдіяльності людей.

Життєва позиція визначає і регулює практичну поведінку, стимулюючи корисну моральну діяльність і організовуючи протидію прояву морального зла.

Стрижнем життєвої позиції виступає світогляд особистості, її переконання, її направленість на духовно-моральні цінності. У життєвій позиції знаходить своє концентроване відображення внутрішній світ особистості. Якщо в процесі виховання більш-менш з'ясовано те, що закладається на “вході” у внутрішній світ особистості, і можна передбачити те, що з'явиться “на виході”, судячи з вчинків і поведінки людей, то внутрішній

світ особистості ще не піддається чіткому прогнозуванню вихователя. Цей факт ще раз свідчить на користь аналізу життєвої позиції як діяльності, у якій виявляється світогляд, переконання, внутрішні рушійні сили особистості, що обумовлюють її само стверджуючий початок.

Життєва позиція особистості є сукупним результатом морального виховання і формування людини. Якщо в моральному вихованні здійснюється запланована програма (моральні якості і властивості особистості), то цим і визначається кінцевий результат усього процесу формування особистості. Однак важливо враховувати, що наукова організація процесу морального виховання припускає досягнення його цілей відповідно домінуючим тенденціям впливу соціальних умов на особистість. В іншому випадку процес морального виховання не дає запланованого результату.

Разом з тим, здавна існує точка зору, начебто розвиток особистості здійснюється за логікою саморозгортання закладених у природу людини моральних властивостей. Однак, якщо виходити тільки з цього, то цілеспрямована регулююча роль виховання в моральному розвитку особистості може бути зведена нанівець. Теорія "вільного виховання" завдає значної шкоди справі самоствердження особистості. На практиці це приводить до того, що деякі люди розуміють волю як своє невід'ємне право ігнорувати в ім'я індивідуальних бажань утверджені в суспільстві норми моралі.

Моральне виховання полягає, по-перше, в тому, щоб сприяти розвитку моральних устремлінь і потреб особистості, усвідомлення нею протиріч між своїми бажаннями і розвитком морально-вольових якостей і, по-друге, щоб сприяти подоланню внутрішніх протиріч, стимулюючи розвиток діяльності.

Сьогодні, коли зросли економічні і соціальні труднощі, матеріальне розшарування і духовне спустошення більшості населення, правовий і моральний нігілізм молоді, вести виховну роботу у вузі дуже важко. Тим більше, що комуністична система виховання, що була категорично відкинута, ніякою, більш-менш чіткою системою не замінена. Вести тільки лекційну програму недостатньо. Більш ефективним сьогодні стає індивідуальний підхід, установлення неформального контакту зі студентами і соціологічні дослідження навчально-виховного процесу як органічного елементу виховної роботи.

Процес морального виховання по формуванню самостверджуючої життєвої позиції в цілому припускає теоретичну розробку проблем впливу об'єктивних умов і

суб'єктивних факторів, вивчення основних тенденцій і закономірностей розвитку моральної атмосфери суспільства, моральних якостей людини. Для цього необхідна аналітична інформація про формування ціннісних орієнтації особистості в умовах конкретного середовища.

При формуванні самостверджуючої життєвої позиції необхідно враховувати особливості виховання особистості студентів у процесі їхньої навчальної діяльності, осмисленої потреби в будь-якій соціально-необхідній роботі.

У зв'язку з цим суспільно-корисна діяльність студентів повинна носити регулярний характер. Особливості морального розвитку студентів виявляються у формуванні почуття соціальної зрілості, у розширенні можливостей брати участь у суспільно-корисній праці й у зв'язку з цим в інтенсивному розвитку моральної самосвідомості, в актуалізації необхідності (потреби) у соціально-необхідній суспільній діяльності і самовихованні. Визначаючи таке завдання виховання, необхідно правильно орієнтуватися в самому понятті "самостверджуюча життєва позиція".

Під самостверджуючою життєвою позицією на сучасному етапі варто розуміти стійку систему відносин людини до суспільства, до людей, що оточують, до самого себе, засновану на осмисленні значення суспільно-корисної діяльності. Це підкреслює моральний аспект суспільної активності, який варто враховувати при вихованні.

Розглядаючи значення діяльності, інтересів, почуттів у формуванні самостверджуючої життєвої позиції, необхідно мати на увазі те, що даний процес найбільш ефективний, якщо враховуються мотиви діяльності. А дані мотиви, по визначенню О.М. Леонтьєва, відкриваються свідомо тільки шляхом аналізу динаміки розвитку самої життєвої позиції, основні показники якої можна згрупувати таким чином:

- суспільно-соціальна і трудова діяльність, участь у суспільно-трудовах заходах;
- самостійне накопичення соціальних знань, навчальна діяльність;
- емоційна діяльність, тобто суспільно-соціальні почуття й інтереси до суспільно-соціальних подій.

Розглядаючи виховання самостверджуючої життєвої позиції студентів, особливу увагу необхідно приділяти суспільно-трудовій діяльності, тому що в ній закладені великі потенційні можливості.

Приймаючи участь у суспільній діяльності, студенти здобувають практичні навички організації масової і виховної

роботи. У суспільно-соціальной діяльності формується не тільки висококваліфікований фахівець, але й суспільний організатор.

Найважливішим аспектом усієї діяльності по формуванню самостверджуючої життєвої позиції особистості є забезпечення єдності виховання і практичної роботи людей, координація зусиль усіх соціальних інститутів і їхній вплив на моральний світ студента, корегування самого процесу виховання на основі отриманої зворотної інформації.

Література

1. Закон України "Про освіту"
2. Гончаренко С., Мальований Ю. Гуманізація та гуманітаризація освіти //Шлях освіти. - 2001. - № 2. - С. 2-7.
3. Каган В. От усилий памяти к усилиям мысли (Из педагогических воспоминаний). // Высшее образование в России. - 2000. - № 6.
4. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – С.544.
5. Тощенко Ж.Т. Социология. Общий курс. - М.: Прометей, 1994. - С. 384.

Л.В. Гура

м. Кривий Ріг

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

Педагогічна наука в 70-90-х роках достатню увагу звертала на питання трудової підготовки учнів загальноосвітніх шкіл та формування готовності випускників педагогічних вузів до професійної роботи.

Розв'язання проблем підвищення рівня підготовки вчителів обслуговуючої праці потребує застосування нових, більш ефективних форм і методів роботи, які сприяли б активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищенню якості засвоєння навчального матеріалу, розвитку творчих здібностей.

Впровадження в практику роботи вищої школи нових технологій навчання сприяє інтенсифікації та оптимізації навчально-виховного процесу. Впровадження нових технологій навчання в практичні заняття безперечно підвищує продуктивність навчального процесу. За допомогою спеціальних психолого-педагогічних заходів гармонізується система особистісної адаптованості студентів. Оптимізується індивідуальний пізнавальний процес кожного студента, оскільки навчання починається з формування внутрішньої пізнавальної мотивації.